

Asia: VM/276/00.01.00.01/2018

Julkisen hallinnon linjaukset tiedon sijainnista ja hallinnasta

Yhteenveto

Kommentit yhteenvetoon:

-

Taustaa linjauksille

Kommentit taustaan:

-

Linjausten tavoitteet

Kommentit tavoitteisiin:

-

Pilvipalveluiden edut sekä toteutus- ja palvelumallit

Kommentit:

-

Pilviteknologian edut

Kommentit:

-

Palvelumallit

Kommentit:

-

Toteutusmallit

Kommentit:

-

Tiedon ja palveluiden sijainti, hallinta ja ohjaus

Kommentit:

-

Tiedon käsittelyn vaatimukset

Kommentit:

-

Palveluiden ohjaus

Kommentit:

-

Haasteet

Kommentit:

-

1. Pilvipalveluita tulee käsitellä kuin mitä tahansa muutakin ICT-palvelun hankintaa tai muutosta

Kommentit:

-

2. Tiedon sijaitessa Suomen rajojen ulkopuolella erityistä on kiinnitettävä huomiota sopimukseen, palvelun jatkuvuuden turvaamiseen ja tiedon saatavuuteen

Kommentit:

-

3. Pilvipalvelun tulee täyttää hankkivan osapuolen palveluhyöty ja -takuuvaatimukset

Kommentit:

-

4. Mikäli pilvipalvelut tarjoavat parhaan palveluhyödyn ja -takuun, eikä muita esteitä ole, tulisi se ensisijaisesti valita

Kommentit:

-

5. Pilvipalveluiden palveluhyötyä ja -takuuta tulee arvioida säännöllisesti vähintään kerran vuodessa ja oleellisten sopimusehtojen muuttuessa.

Kommentit:

-

6 Viranomaisen ylläpitää listaa hyväksytyistä palveluntarjoajista

Kommentit:

-

7. Julkisen tiedon käsittelyä ei rajoiteta

Kommentit:

-

8. Henkilötietoa ja suojaustason IV tietoa voi käsitellä julkisessa pilvessä, kun tietoturva ja -suoja on asianmukaisesti toteutettu ja todennettu

Kommentit:

-

9. Suojaustason III tietoa voi käsitellä viranomaisen hyväksymissä pilvipalveluissa

Kommentit:

-

Suosituksia toimenpiteiksi

Kommentit:

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriön lausunto: Julkisen hallinnon linjaukset tiedon sijainnista ja hallinnasta

Yleisenä huomiona valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että asiakirjasta jää epäselväksi onko sen tarkoitus käsitellä yleisesti julkisen hallinnon linjauksia tiedon sijainnista ja hallinnasta vai keskittyä puhtaasti pilvipalveluista linjaamiseen. Tämä rajausta on syytä ilmaista nykyistä selkeämmin niin asiakirjan nimessä kuin ensimmäisissä luvuissa. Luonnoksen sisältö käsittelee enimmäkseen pilvipalveluita, mutta tietoa käsitellään kuitenkin myös pilvipalveluiden ulkopuolella eri sijainneissa. Valtiovarainministeriö katsoo, että linjaukset ovat tarpeen ja vauhdittavat julkisen hallinnon digitalisaatiota ottamalla selvän kannan pilvipalvelujen käytön ensisijaisuuteen. Ensin pitää kuitenkin linjata yleisesti tiedon sijainnista ja hallinnasta, ja sen jälkeen tarkentavat linjaukset pilvipalveluille.

Sisällön osalta keskeisimpänä huomiona valtiovarainministeriö nostaa esiin sen, että linjauksista ei käy ilmi niiden oikeudellinen asema, sitovuus ja velvoittavuus, etenkin suhteessa kuntiin ja tuleviin maakuntiin, jolloin myös niiden ohjausvaikutus jää epäselväksi. Suhde tiedonhallintalakiin ja sen sääntelyyn olisi hyvä määritellä, samoin tietoturva ja -suoja koskevaan sääntelyyn. Kunnille voidaan antaa sitovia velvoitteita vain lailla. Jos linjauksia käsiteltäisiin suosituksina, muistuttaa valtiovarainministeriö kuntia koskevan sääntelypolitiikan periaatteista, joiden mukaan suosituksista tai ohjeista tulee käydä ilmi niiden informatiivinen luonne: <https://vm.fi/saantelypolitiikan-periaatteet>. Jatkotyössä voisi pohtia, olisiko osan linjauksista soveltuva muoto JHS-suositus, esimerkiksi yhteisesti neuvotellut sopimus- ja hinnoitteluehdot.

Valtiovarainministeriö näkemyksen mukaan on kannatettavaa, että pilvipalveluita käsitellään kuten mitä tahansa muutakin ICT-palvelun hankintaa tai muutosta ja niitä varten luodaan yhteiset linjaukset ja yhtenäiset toimintatavat. Kunnille pilvipalveluiden entistä laajempi käyttö voi mahdollistaa tehokkuushyötyjä mittakaavaetujen ja infrastruktuurista riippumattomien palvelumallien kautta. Toisaalta neuvotteluasema pilvipalveluiden tarjoajiin voi pienemmällä organisaatiolla jäädä ohueksi, mikä vaikuttaa niistä saatavaan palveluhyötyyn. Nimenomaan tähän yhteisillä linjauksilla voidaan tuoda tukea.

Valtiovarainministeriö katsoo, että luvun 5 kuvat 2 ja 3 sekä niihin viittaavat tekstit eivät pidä paikkaansa. Riskienhallinnan merkitys ei kasva sijainnin etäännyttymisen myötä, vaan se muuttuu erilaiseksi. Luvun 5.2 kuvan 3 tiedon luottamuksellisuusakseli vaatii enemmän avaamista, jotta sen merkitys olisi ymmärrettävissä tässä yhteydessä. Riskeihin liittyen luvussa 5.3 on puolestaan looginen virhe lauseessa, jossa todetaan riskin tietoturvan tasosta laskevan tiedon tai palveluiden sijaitessa Suomen ulkopuolella. Ylipäätään riskeihin liittyen luonnoksessa tuodaan esiin ulkoisia riskejä eri ratkaisumallien osalta, mutta tiedon sijainnin pirstoutuminen eri vyöhykkeisiin (Suomi-EU-muut) ja eriasteisiin teknisiin ratkaisuihin aiheuttaa kohonneen riskin myös sisäisesti organisaation toiminnassa. Uuden teknologian myötävaikutuksella kohonnut sisäinen riski ja sen hallintakeinot tulisi myös huomioida. Esimerkiksi palveluita käyttöönotettaessa tehdään kyllä tarvittavat riskianalyysit palvelussa käsiteltävien tietojen luonteesta ja sen asettamista vaatimuksista tiedon sijainnin suhteen. Käyttöönoton jälkeen palveluita yleensä kuitenkin kehitetään tai palvelua saatetaan käyttää eri tavalla kuin alun perin on ajateltu ja tarkoitettu. Käyttöönoton jälkeisten vaikutusten arviointien ja valvonnan merkitys kasvaa, jotta tiedon todellinen sijainti ei pääse hämärtyämään, kun otetaan käyttöön yhä moninaisempia pilvipalveluratkaisuja ja näiden välisiä tiedonsiirtokanavia.

Linjaukset ovat sinänsä kannatettavia, mutta ne jäävät toiminnan kannalta liian yleiselle tasolle. Esimerkiksi jos linjauksena on, että pilvipalvelua käsitellään kuten mitä tahansa hankintaa, niin linjauksien käyttöönottoa helpottaisi, jos linjaukset olisi valmisteltu enemmän hankintojen toteutuksen näkökulmasta. Oikean pilvipalvelun valintaa helpottaisi, jos eri palvelumalleille olisi valmiina tiettyjä vähimmäiskriteereitä. Nyt näitä ei ole mietitty. Linjauksissa 6 ja 9 viitataan viranomaisiin, mutta ei täsmennetä mikä viranomainen ylläpitää listaa hyväksytyistä pilvipalveluntarjoajista ja hyväksyy palvelut, joissa suojaustason III tietoja voidaan käsitellä. Epäselväksi jää myös se mitä tällä viranomaisen ylläpitämällä listalla ja viranomaisen hyväksymät pilvipalveluilla tarkalleen tarkoitetaan. Tämänkaltaiset termimääritykset olisivat tärkeitä linjausten sovellettavuuden ja ymmärrettävyyden kannalta. Suosituksissa toimenpiteiksi ei ole täsmennetty mikä taho ryhtyy mainittuun jatkotoimenpiteeseen. On vain todettu, että asiaa selvitetään jatkovalmistelussa. Toivottavaa olisi ollut, että linjauksissa ja jatkotoimenpiteissä vastaavat tahot olisi voitu tunnistaa jo lausunтовaiheessa, jotta lausunnonantajat voisivat ottaa kantaa ehdotettuun roolitukseen. Vain julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden johtoryhmä VAHTI on roolitettu yhteen suositukseen. Jatkossa pitää olla selvää kuka jatkotyön käynnistää ja lähtee sopimaan vastuulliseksi ajatellun toteuttajan kanssa tarkemmasta sisällöstä. Maakuntien näkökulmasta on tarpeen ymmärtää, mitkä tehtävät ovat valtion viranomaisille suunniteltuja ja mitkä jäävät itselle.

Suosituksissa jatkotoimenpiteiksi ehdotetaan luotavaksi ylätasoon pilviohje. Ylätasoon ohjeistus ei välttämättä riitä maakunnille vaan tulee pohtia, onko tarvetta asiantuntija-avulle muun muassa hankintatilanteessa ja kuka apua voi tarjota. Voiko pilvipalveluiden hankintaosaamista ja neuvontakykyä rakentaa keskitetysti julkisen hallinnon yhteishankkijoille (Hansel/Vimana), joihin palveluiden hankintaa suunnittelevat voivat olla yhteydessä. Esitettyihin toimenpiteisiin olisi tärkeää saada myös kirjaus siitä, että tuotetaan yhteisiä ja avoimesti käytössä olevia kilpailuskriteereitä eri tyyppien palvelumalleille.

Kyttänen Erno
VM